

มะขามเปรี้ยวศรีสะเกษ 109

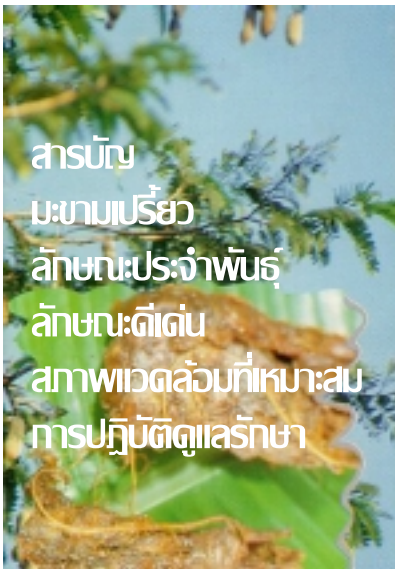
เรียบเรียง/ภาพ : ชูศักดิ์ สัจพงษ์

ศูนย์วิจัยพืชสวนศรีสะเกษ

กรมวิชาการเกษตร

เผยแพร่โดย

กองเกษตรสัมพันธ์ กรมส่งเสริมการเกษตร

สารบัญ

มะขามเปรี้ยว

ลักษณะประจำพันธุ์

ลักษณะต้นต้น

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

การปฏิบัติดูแลรักษา

มะขามเปรี้ยว

มะขามเปรี้ยวเป็นพืชที่ปลูกได้ง่าย สามารถขึ้นได้ดีในดินแทบทุกชนิด ครอบคลุมกับเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งสามารถส่งเป็นสินค้าออกทำรายได้เข้าประเทศปีละหลายล้านบาท และเนื่องจากยังไม่มีมะขามเปรี้ยวพันธุ์ดี สำหรับแนะนำให้เกษตรกรปลูกเป็นการค้า สถาบันวิจัยพืชสวนโดยศูนย์วิจัยพืชสวน ศรีสะเกษ จึงได้ทำการรวบรวมต้นแม่พันธุ์มะขามเปรี้ยว ที่มีลักษณะการให้ผลผลิตสูงและคุณภาพดีจากแหล่งปลูกต่างๆ ที่สำคัญของประเทศโดยในปี พ.ศ. 2537 ได้นำยอดพันธุ์ของต้นแม่พันธุ์เหล่านั้น มาเปรียบกับต้นตอในแปลงรวบรวมพันธุ์มะขามเปรี้ยว ซึ่งปลูกไว้

เมื่อปี พ.ศ. 2526 จากนั้นทำการบันทึก ข้อมูลต่างๆ เพื่อใช้ในการคัดเลือกให้ได้ต้นแม่พันธุ์มะขามเปรี้ยวพันธุ์ดีโดยกำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญ ในการเลือกพันธุ์มะขามเปรี้ยวไว้ดังนี้ กล่าวคือ

ลักษณะทรงพุ่มเป็นทรงกระบอกหรือทรงกลม มีการเจริญเติบโตดีให้ผลผลิตสูงสม่ำเสมอ ฝักมีขนาดใหญ่และตรงยาวไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตรเปลือกหนาฝักไม่แตกง่าย มีเนื้อมากไม่น้อยกว่า 45 % ขึ้นไป มีเมล็ด 33.9 % เปลือกกักรก 11.1 % เนื้อสีอำพัน เปอร์เซ็นต์ กรดทาร์ทาริก (ความเปรี้ยว) สูงมากกว่า 12 %

ปรากฏว่าจากการบันทึกข้อมูลประมาณ 8 ปี (ถึง พ.ศ. 2536) สามารถคัดเลือกต้นแม่พันธุ์มะขามเปรี้ยวพันธุ์ดี ที่ให้ผลผลิตสูง และคุณภาพดีตรงตามหลักเกณฑ์ การคัดเลือกพันธุ์เป็นที่น่าพอใจ จึงตั้งชื่อว่า “มะขามเปรี้ยวศรีสะเกษ” (ศก.019)

ปี 2537 กรมวิชาการเกษตรได้ประกาศให้ มะขามเปรี้ยว ศก.019 เป็นพันธุ์แนะนำ เพื่อให้เกษตรกรได้มั่นใจในลักษณะที่แตกต่างๆของมะขามเปรี้ยวนี้

ลักษณะประจำพันธุ์

○ ต้น

-เป็นพุ่ม รูปทรงกลม

○ ใบ

-มีสีเขียว มีจำนวนใบย่อยประมาณ 12 - 16 คู่

○ ดอก

-มีสีเหลืองริ้วแดง เริ่มออกดอกครั้งแรกประมาณ กลางเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤษภาคม ระยะจากการ ออกดอกถึงดอกบานใช้เวลาประมาณ 17 วัน จากดอกบานถึง ดอกติดฝักใช้เวลาประมาณ 10 วัน หลังจากนั้นอีกประมาณ 238 - 258 วัน ฝักก็จะแก่ สามารถเก็บเกี่ยวได้

○ ฝัก

-ลักษณะฝักตรง ฝักใหญ่ มีขนาดกว้างประมาณ 1.95-2.6 เซนติเมตร ยาวประมาณ 10.8-18 เซนติเมตร และหนาประมาณ 1.35-1.67เซนติเมตร มีเปอร์เซ็นต์ เนื้อประมาณ 44-50 %

ลักษณะดีเด่น

1. ให้ผลผลิตสูง ประมาณ 9.13 กิโลกรัมต่อต้นต่อปี (ค่าเฉลี่ยของผลผลิต 6 ปี เมื่ออายุ 3 -8 ปี) เมื่อเปรียบ เทียบกับมะขามเปรี้ยวพันธุ์ต่างๆ ไป มะขามเปรี้ยวศรีสะเกษ จะให้ผลผลิตสูงกว่า 41.18 %

2. อัตราส่วนของเนื้อต่อเปลือก เมล็ดและรก ประมาณ 1 : 1.12

4. ฝักมีลักษณะตรง ทำให้สะดวกในการเก็บเกี่ยวและแกะเอาเปลือกและเมล็ดออก

5. มีเปอร์เซ็นต์กรดทาร์ทาริกสูงประมาณ 14 - 19 %

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

โดยทั่วไปมะขามเปรี้ยวสามารถขึ้นได้ดีในดินแทบทุกชนิด เป็นต้นว่า ดินทราย ดินเหนียว ดินลูกรัง แต่ดินที่เหมาะสมที่สุดคือดินร่วนปนทราย และควรมีการระบายน้ำที่ดีด้วย มะขาม เปรี้ยวเป็นพืชทนแล้งได้ดี สามารถขึ้นได้ในที่ค่อนข้างแห้งแล้ง

○ การปลูก

ควรมีการไถพรวนกำจัดวัชพืชในแปลงปลูกเสียก่อน ต่อจากนั้นกำหนดหลุมปลูกใน แปลงโดยใช้ระยะปลูก 8 * 8 เมตร (ระยะห่างระหว่างแถว 8 เมตร ระยะห่างระหว่างต้น 8 เมตร) ซึ่งจะปลูกได้ 25 ต้นต่อไร่ ควรมีการเตรียมหลุมปลูกขนาดกว้าง*ยาว*ลึก เท่ากับ

หน้าก่อนนี้

หน้าถัดไป

สารบัญ

60*60*60 เซนติเมตร ดินที่ขุดจากหลุมปลูกให้แยกเป็นสองกอง คือดินชั้นบนและดินชั้นล่าง ตากดินที่ขุดขึ้นมาทิ้งไว้ประมาณ 2-3 สัปดาห์ แล้วผสมดินทั้งสองกองด้วยปุ๋ยคอกประมาณ 1-2 บุงก็ต่อหลุม จากนั้นจึงกลบดินลงไปให้หลุมตามเดิม โดยเอาดินชั้นบนลงไว้ก้นหลุมก่อน แล้วจึงกลบทับด้วยดินชั้นล่าง การเตรียมต้นพันธุ์ที่จะปลูก

การปลูกมะขามเปรี้ยวพันธุ์ดีอาจใช้วิธีปลูกมะขามต้นลงในแปลงก่อน เมื่อต้นโตอายุ ได้ประมาณ 1-1 1/2 ปี หรือขนาดลำต้นเท่าแห่งดินสอ จึงทำการเสียบกิ่งโดยใช้ยอดมะขาม เปรี้ยวพันธุ์ดีมาเสียบใช้วิธีการเสียบข้าง

อีกวิธีการหนึ่งคือการทาบกิ่ง โดยการเตรียมต้นต่อมะขามไว้ในแปลงเพาะกล้า เมื่อต้นโต มีอายุประมาณ 8 เดือน ก็ขุดนำต้นต่อมาหุ้มด้วยขุยมะพร้าวบรรจุถุงพลาสติก แล้วนำไปทาบก ับมะขามเปรี้ยวพันธุ์ที่ต้องการ หลังจากทาบกแล้ว 45 วัน สังเกตรากต้นต่อจะเดิน จึงตัดมา ปักชำในถุงพลาสติกบรรจุดิน จนเจริญเติบโตแล้วนำลงปลูกในแปลง

สำหรับฤดูปลูกควรจะปลูกต้นฤดูฝน เพราะเมื่อปลูกเสร็จแล้วต้นมะขามเปรี้ยวที่ยังเล็กอยู่ จะได้รับน้ำฝน สามารถตั้งตัวได้ดีก่อนจะเข้าถึงฤดูแล้ง ต้นมะขามเปรี้ยวที่ปลูกใหม่ควรจะยึดกับ หลักเพื่อให้ต้นมะขามเปรี้ยวขึ้นตรงไม่โค่นล้มเนื่องจากลมแรง หากปลูกด้วยกิ่งทาบกหลังปลูก แล้วจำเป็นต้องแกะเอาเชือกฟาง หรือผ้าพลาสติกตรงรอยต่อออกเพราะถ้าไม่ได้ต้นมะขาม เปรี้ยวแคะแกร็นหรืออาจจะตายได้

○ การขยายพันธุ์

วิธีการขยายพันธุ์มะขามเปรี้ยวมีหลายวิธีด้วยกัน เช่น การเพาะเมล็ด การทาบกิ่ง การติดตา และการต่อกิ่ง แต่วิธีที่นิยมและได้ผลดีที่สุด มี 2 วิธี คือ การทาบกิ่ง และการต่อกิ่ง ซึ่งจะไม่อธิบายรายละเอียดในที่นี้

การปฏิบัติดูแลรักษา

1. การให้น้ำ

ในระยะปลูกใหม่ หากฝนไม่ตก จำเป็นต้องรดน้ำทุก 1-2 วัน ประมาณ 1 สัปดาห์ จนกว่าจะตั้งตัวได้ จากนั้น จึงเว้นช่วงเวลาการรดน้ำให้ห่างกว่าเดิมอาจจะเป็น 3 หรือ 7 วันต่อ ครั้งเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ของปีแรก

2. การกำจัดวัชพืช

ในระยะที่ต้นยังเล็กอยู่จำเป็นต้องกำจัดวัชพืชเป็นระยะไป อย่าให้วัชพืชแย่งน้ำ และอาหารได้ การทำความสะอาดรอบโคนต้น นอกจากจะเป็นการกำจัดวัชพืชแล้วยังสามารถ ทำลายแหล่งอาศัยของ โรคแมลงได้ด้วย

3. การใส่ปุ๋ย

สำหรับมะขามต้นเล็ก ยังไม่ออกผล อายุ 1-3 ปี ควรให้ปุ๋ยสูตร 12-24-12 อัตรา 450 กรัมต่อต้น (ประมาณ 1 กระป๋องนม) ในปีแรกแบ่งใส่ 3 ครั้ง (4 เดือนต่อครั้ง) จำนวน 100,150,200 กรัม ตามลำดับ สำหรับปีต่อไป ให้เพิ่มปุ๋ยมากขึ้นตามจำนวนอายุที่มากขึ้น

หน้าก่อนนี้

หน้าถัดไป

สารบัญ

เมื่อมะขามตกผลแล้ว ควรใส่ปุ๋ย สูตร 13-13-21 โดยแบ่งใส่ 2 ครั้ง คือช่วงต้นฝนและปลายฝน ซึ่งจะช่วยให้มีการติดผลมากขึ้นอัตราที่ใส่คำนวณจากสูตรดังนี้

เช่นต้นมะขามอายุ 2 ปี ต้องใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 จำนวน $2/2 = 1$ กก. โดยแบ่งใส่ต้นฝน $1/2$ กก. และปลายฝนอีก $1/2$ กก. รวมเป็น 1กก.

○ การเก็บเกี่ยว

มะขามเปรี้ยวจะแก่และสามารถเก็บเกี่ยวได้ใช้ช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ของปีถัดไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแหล่งปลูกและสภาพดินฟ้าอากาศด้วย การเก็บเกี่ยวควรใช้กรรไกรตัดแต่งกิ่ง ตัดที่ข้อให้ หลุดออกจากกิ่ง ถ้ามะขามต้นโตให้ใช้บันไดขึ้นเก็บเกี่ยวฝักที่อยู่สูง

หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วนำฝักมะขามเปรี้ยวมาแกะเอาเปลือกและเมล็ดออกจากนั้นนำเนื้อมะขาม ที่แกะได้เรียกว่า มะขามเปียก บรรจุลงในภาชนะต่างๆ เช่น ถูพลาสติก หรือ เข่ง เพื่อจำหน่ายต่อไป

สำหรับวิธีการเก็บรักษามะขามเปียกไว้นานๆ เพื่อจะนำมาจำหน่ายในช่วงที่มีราคาสูง โดยที่เนื้อมะขาม ไม่เปลี่ยนเป็นสีคล้ำทำได้โดยการนำมะขามเปียกที่บรรจุในภาชนะ ไปเก็บไว้ในห้องเย็นที่อุณหภูมิต่ำ คือ 5 องศาเซลเซียส ซึ่งสามารถชะลอการเกิดสีดำของเนื้อมะขามได้ประมาณ 10 เดือน

○ การดูแลรักษาต้นมะขามหลังการเก็บเกี่ยว

หลังเสร็จสิ้นการเก็บเกี่ยวแล้ว ให้ทำการตัดแต่งกิ่งมะขามเปรี้ยว โดยตัดแต่งกิ่งที่ไม่สมบูรณ์ กิ่งที่เป็นโรคหรือมีแมลงทำลายหรือกิ่งที่ถูกตัดออก และให้ใช้สีน้ำพลาสติกหรือยาป้ายกันราทาที่รอยแผล เพื่อป้องกันราที่จะเกิดขึ้นภายหลัง สำหรับกิ่งที่ถูกตัดออก ควรรับนำออกจากแปลงมะขามเปรี้ยวไปทิ้ง หรือทำลายที่อื่น โดยเฉพาะกิ่งที่เป็นโรค หรือแมลง ควรรับทำลายโดยการนำไปเผาทิ้ง เพื่อป้องกัน การแพร่ระบาดของโรคหรือแมลง

.....

หน้าก่อนนี้

หน้าถัดไป

สารบัญ